

La normalitat cultural com a projecte de país

Published by [Interacció. projecte editorial del CERC](#) [1] on 28/11/2012 - 09:08 | Last modification: 14/09/2026 - 15:34

La restauració de la Generalitat no va significar únicament la recuperació d'una administració cultural. Entre 1980 i 1984, la cultura es va convertir en una peça central de la reconstrucció nacional de Catalunya. Maria Llobart Huesca analitza aquesta primera legislatura per mostrar com el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, dirigit per Max Cahner, va vincular la institucionalització cultural amb la recuperació de l'autogovern, la normalització lingüística i la definició d'una identitat col·lectiva. La «normalitat» perseguida designava, alhora, la superació de les conseqüències del franquisme i l'afirmació d'un determinat model de país.

L'article parteix d'una situació d'«anormalitat» cultural provocada per quatre dècades de dictadura: persecució de la llengua catalana, feblesa de les estructures públiques i dependència de la resistència civil i associativa. Abans del restabliment institucional, el Congrés de Cultura Catalana ja havia identificat la normalització lingüística, la unitat de la llengua i la recuperació de l'autogovern com a condicions necessàries per reconstruir la cultura catalana. La Generalitat provisional, presidida per Josep Tarradellas, va iniciar aquest procés situant la catalanització de l'ensenyament entre les primeres prioritats.

La victòria de Convergència i Unió en les eleccions de 1980 va obrir una etapa amb més capacitat política i administrativa. El projecte de Max Cahner responia a tres objectius: construir Catalunya, defensar-ne la personalitat i recuperar la identitat nacional mitjançant la presència pública de la llengua. D'aquesta manera, la política cultural ocupava una posició molt més rellevant que la d'un àmbit sectorial dedicat a les arts o al lleure.

«La política cultural esdevé un instrument de poder i de contrapoder.»

Llobart organitza aquesta política al voltant de tres eixos: la creació d'infraestructures nacionals, el suport al teixit associatiu i la catalanització dels sectors culturals. El primer eix responia a una lògica nacional i comarcal. La Generalitat va impulsar xarxes de museus, arxius i biblioteques i va recuperar institucions concebudes com a símbols de continuïtat històrica. La Llei de biblioteques de 1981 enllaçava explícitament amb l'obra de la Mancomunitat i de la Generalitat republicana. La intervenció en el Liceu i el Palau de la Música i la creació del Centre Dramàtic de la Generalitat també formaven part d'aquest procés d'institucionalització.

Aquesta intervenció pública va mostrar aviat els seus límits. La polèmica per les modificacions lingüístiques proposades en una obra de Jordi Mesalles va obrir el debat sobre la frontera entre política teatral, tutela administrativa i llibertat de creació. La construcció d'un sistema cultural propi no resolía, doncs, la qüestió de fins on podia arribar la capacitat orientadora de l'administració.

El segon eix va consistir a reforçar casals, ateneus, entitats folklòriques i centres d'estudis locals. La Generalitat presentava aquest teixit com una expressió de la continuïtat cultural catalana i com un instrument d'articulació territorial. Llobart assenyala una contradicció important: la institucionalització podia sostenir les entitats i, alhora, reduir-ne l'autonomia i la capacitat crítica. L'associacionisme que havia actuat com a espai d'educació popular, emancipació i resistència corria el risc de quedar circumscrit a la conservació del folklore. La pregunta de fons és si la cultura popular havia de ser produïda per la ciutadania o administrada per a la ciutadania.

El tercer eix, la catalanització, va travessar pràcticament tota l'actuació del Departament. La Constitució de 1978, l'Estatut de 1979 i la Llei de normalització lingüística de 1983 van proporcionar el marc jurídic. En l'àmbit editorial es van desplegar ajuts a la producció en català, premis literaris i iniciatives com la Setmana del Llibre en Català. En el cinema, les subvencions van privilegiar la versió original catalana, el doblatge i la subtitulació. Els resultats van ser desiguals, especialment en un sector cinematogràfic en què el castellà va continuar dominant les cartelleres.

L'autora no qüestiona la necessitat de protegir una llengua perseguida i minoritzada. La seva crítica se centra en la identificació gairebé automàtica entre normalització cultural i normalització lingüística. Aquesta equivalència podia subordinar la qualitat, la pluralitat i l'obertura contemporània de la cultura a la seva funció nacionalitzadora. També deixava sense resoldre la relació entre cultura catalana, cultura produïda a Catalunya i cultura expressada en català, una distinció especialment significativa en una societat lingüísticament i culturalment plural.

El període estudiat representa, en definitiva, el pas d'una cultura de resistència a una cultura institucionalitzada. La Generalitat va construir infraestructures, legislació i instruments de suport indispensables. També va convertir la cultura en un dispositiu de legitimació política i de producció d'un imaginari nacional. La normalitat cultural apareix així com un horitzó difícil de definir: necessària per reparar una ruptura històrica, insuficient si acaba identificant una cultura viva amb una única llengua, una memòria seleccionada i una determinada concepció de la nació.

Nota de l'editor (2026). Llegit avui, l'article ajuda a entendre la persistència d'algunes tensions de la política cultural catalana: la relació entre llengua i pluralitat cultural, entre institucionalització i autonomia social, entre construcció nacional i reconeixement de les cultures efectivament presents al país. El text se centra en el Departament de Cultura i adverteix que no estudia sistemàticament l'acció dels ajuntaments i les diputacions. Aquesta limitació és rellevant, perquè una lectura des del món local podria matisar la imatge d'una política cultural dirigida principalment de dalt a baix. La pregunta que deixa oberta no és si calia normalitzar la cultura catalana, sinó qui tenia capacitat per definir aquella normalitat i quines expressions en quedaven fora.

Referència

Llombart Huesca, M. (2011). Política cultural de la Generalitat de Catalunya: cap a una "normalitat" cultural? El Departament de cultura i mitjans de comunicació (1980-1984). *Catalonia*, 9. <https://doi.org/10.4000/11srb> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: cultura popular

Tags: diversitat cultural

Tags: equipaments culturals

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2012/normalitat-cultural-projecte-pais>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.4000/11srb>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/3018>